

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2024 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Stanisław Pilarczyk

Protokolant: st.sekr.sądowy Anna Sobańska

po rozpoznaniu w dniu 16 stycznia 2024 r. w Kaliszu

odwołania W. J.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 16 czerwca 2023 r. Nr (...)

z dnia 21 czerwca 2023 r. Nr (...)

w sprawie W. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wysokość emerytury i wysokość kapitału początkowego

1. Zmienia zaskarżone decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 16 czerwca 2023 r., znak (...) oraz z dnia 21 czerwca 2023 r., znak (...), w ten sposób, że W. J., przy ustalaniu wysokości kapitału początkowego i wysokości emerytury, należy uwzględnić okres składkowy od dnia 1 marca 1973 roku do dnia 31 grudnia 1973 roku.

2. W pozostałym zakresie umarza postępowanie.

3. Koszty zastępstwa procesowego między stronami wzajemnie znosi.

Sędzia Stanisław Pilarczyk

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 czerwca 2023 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O., ustalił, iż W. J. kapitał początkowy. Przy ustalaniu organ rentowy nie uwzględnił okresu zatrudnienia od dnia 1 marca 1973 roku do dnia 31 grudnia 1973 roku. Natomiast decyzją z dnia 21 czerwca 2023 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O., przyznał W. J. emeryturę. Odwołanie od powyższych decyzji wniósł W. J., domagając się, aby wysokość jego kapitału początkowego i jego emerytury ustalono przy uwzględnieniu okresu jego zatrudnienia w (...) od dnia 1 marca 1973 roku do dnia 31 grudnia 1973 roku, okresu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej oraz okresu zatrudnienia w P.H.U. (...) Z. K. (1), przy czym odnośnie uwzględnienia do wysokości jego emerytury okresu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej i okresu zatrudnienia w P.H.U. (...) Z. K. (1), za zgodą organu rentowego, cofnął odwołanie. Organ rentowy, w odpowiedzi na odwołanie, wniósł o jego oddalenie, podnosząc, iż

okres zatrudnienia W. J. od dnia 1 marca 1973 roku do dnia 31 grudnia 1973 roku w (...) nie został dostatecznie udokumentowany.

Sąd poczynił następujące ustalenia

W. J. urodził się (...). W 1970 roku ukończył on szkołę podstawową. Rodzice odwołującego w tym czasie byli właścicielami gospodarstwa rolnego o powierzchni 12 ha. Po ukończeniu szkoły podstawowej W. J. rozpoczął naukę w zasadniczej szkole zawodowej o kierunku rolniczym, a w trakcie nauki ukończył kurs prawa jazdy na kierowanie ciągnikami rolniczymi.

(dowód – zeznania odwołującego z dnia 16 stycznia 2024 roku [00:06:51][00:10:52])

W dniu 1 marca 1973 roku W. J. podpisał z Kółkiem Rolniczym Moszczanka umowę o pracę na czas nieokreślony.

(dowód – umowa o pracę – akta osobowe odwołującego)

(...) istniało do 31 grudnia 1973 roku.

Odwołujący jako traktorzysta pracował w pełnym wymiarze czasu pracy. Pracował przede wszystkim przy pracach polowych takich jak orka, siew zbóż, rozwożenie nawozów, koszenie łąk, przy koszeniu zbóż snopowiązałką, a w okresie jesiennym i zimowym w 1973 roku pracował przy wykonywaniu usług transportowych. Od dnia 1 stycznia 1974 roku W. J. został pracownikiem (...) w R., która była następcą prawnym (...) w M., a w której to Spółdzielni odwołujący pracował do dnia 1 marca 1975 roku.

(dowód – dekret płacowy odwołującego z (...) w R. z dnia 1 kwietnia 1974 roku, podanie o rozwiązanie umowy o pracę z lutego 1975 roku – akta osobowe odwołującego, zeznania Z. K. (2) z dnia 5 grudnia 2023 roku [00:16:14] [00:36:46], zeznania H. S. z dnia 5 grudnia 2023 roku [00:38:54][00:54:28], zeznania odwołującego z dnia 16 stycznia 2024 roku [00:10:53][00:35:21])

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał w oparciu o całokształt materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie, a w szczególności w oparciu o umowę o pracę pomiędzy W. J. a (...) w M. z dnia 1 marca 1973 roku, zeznania odwołującego, zeznań świadków, którzy w spornym okresie pracowali razem z odwołującym. Wiarygodność dokumentów nie była kwestionowana przez strony, a zeznania odwołującego i świadków są ze sobą zbieżne, jak i zbieżne z dokumentami zgromadzonymi w sprawie. Kwestia terminu wydania prawa jazdy kategorii T odwołującemu nie może mieć zasadniczego wpływu na ocenę pozostałego materiału dowodowego z którego jednoznacznie wynika iż odwołujący w spornym okresie świadczył pracę jako traktorzysta.

W odniesieniu, do roszczeń odwołującego, to wskazać należy, że w myśl art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2023. poz. 1251 t.j.) dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat (ust. 2).

Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie cytowanej ustawy (ust. 3).

Stosownie do treści art. 174 ust. 1 ustawy emerytalnej kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12.

Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

1. okresy składkowe, o których mowa w art. 6;

2. okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;

3. okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2. (ust. 2).

Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 roku (ust. 3).

Z kolei ogólne zasady nabywania prawa do emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, a więc dla osób takich jak wnioskodawca określa przepis art. 24 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a, 50e i 184.

Stosownie, natomiast, do treści art. 25 ust. 1 ustawy emerytalnej, podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185.

Z kolei zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy emerytalnej, emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183. W ust. 2 wskazano, że wiek ubezpieczonego w dniu przejścia na emeryturę wyraża się w ukończonych latach i miesiącach. Średnie dalsze trwanie życia ustala się wspólnie dla mężczyzn i kobiet oraz wyraża się w miesiącach (ust. 3). Przy czym w ust. 4 i 5 wskazano, że tablice trwania życia ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” corocznie w terminie do dnia 31 marca Prezes Głównego Urzędu Statystycznego. Tablice, o których mowa w ust. 4, są podstawą przyznawania emerytur na wnioski zgłoszone od dnia 1 kwietnia do dnia 31 marca następnego roku kalendarzowego.

Z powyższych przepisów wynika jednoznacznie, że zasadą obowiązującą przy ustalaniu wysokości emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku jest zasada zdefiniowanej składki, zgodnie z którą wysokość świadczenia zależy z jednej strony od sumy składek emerytalnych jakie zostały zgromadzone na indywidualnym koncie ubezpieczonego w ZUS za okres poczynając od 1 stycznia 1999 roku, zaś z drugiej od wysokości kapitału początkowego, tj. od kwoty ustalonej oddzielnie dla każdego ubezpieczonego według ustalonego przez ustawodawcę wzoru, odzwierciedlającej w przybliżeniu stan jego konta ubezpieczeniowego za okres do 31 grudnia 1998 roku.

Kolejna kwestia sporna odnosiła się do nie uwzględniania przez ZUS do stażu pracy odwołującego okresu pracy w (...) w M. od dnia 1 marca 1973 roku do dnia 31 grudnia 1973 roku.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 roku okresy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, m.in. zatrudnienia po ukończeniu 15 lat życia na obszarze Państwa Polskiego – w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy, jeżeli w tych okresach pracownik pobierał wynagrodzenie lub zasiłki z ubezpieczenia społecznego: chorobowy, macierzyński lub opiekuńczy albo rentę chorobową.

W judykaturze sądów powszechnych i Sądu Najwyższego utrwalona jest wykładnia, że przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się okresy zatrudnienia jako okresy ubezpieczenia (art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach), bez względu na to, czy pracodawca opłacił należne składki. Niewypełnienie obowiązku składkowego przez pracodawcę (płatnika) nie wyklucza jednak zaliczenia okresu pracy jako okresu ubezpieczenia do emerytury. Istotne jest to, czy został zrealizowany tytułu ubezpieczenia. Nieuregulowanie w tym czasie składek nie znosi samego

tytułu ubezpieczenia. Jest to okres składkowy, który może być nazwany "ułamnym okresem składkowym", ale tylko dlatego, że obowiązek składkowy nie został wykonany. Obowiązek zapłacenia składek nie ciążył jednak na pracowniku. Jego niewykonanie nie jest podstawą do odmowy zaliczenia okresu pracy jako okresu ubezpieczenia do prawa do emerytury (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2018 roku, II UK 363/17, OSNP 2019/5/67, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2017 roku, III UK 84/16, LEX nr 2278301, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2016 roku, II UK 194/15 LEX nr 2048969).

Jeżeli fakt pozostawania w zatrudnieniu, został udowodniony, okres tego zatrudnienia jest okresem składkowym nawet w przypadku, gdy pracodawca nie zgłosił pracownika do ubezpieczenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 30 września 2016 roku, III AUa 736/16).

W myśl zaś § 22 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 roku sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. Nr 237, poz. 1412) jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę jest świadectwo pracy, zaświadczenie płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym w szczególności:

1. legitymacja ubezpieczeniowa;
2. legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia.

Jeżeli ustawa przewiduje możliwość udowodnienia zeznaniami świadków okresu składkowego, od którego zależy prawo lub wysokość świadczenia, dowód ten dopuszcza się pod warunkiem złożenia przez zainteresowanego oświadczenia w formie pisemnej lub ustnej do protokołu, że nie może przedłożyć odpowiedniego dokumentu potwierdzającego ten okres.

W konsekwencji ubezpieczony nie może w postępowaniu przed organem rentowym wykazywać okoliczności wpływających na prawo do świadczenia z ubezpieczenia społecznego lub jego wysokość (w tym w szczególności wykazywać okresów zatrudnienia i charakteru pracy) na podstawie dowodów innych niż świadectwo pracy, zaświadczenie pracodawcy albo legitymacja ubezpieczeniowa lub inne dokumenty pracownicze (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 26 listopada 2013 roku, III AUa 678/13) Wskazana regulacja § 22 ust. 1 powołanego rozporządzenia wyznacza kierunek postępowania dowodowego, nie oznacza to jednak aby sporne okresy zatrudnienia nie mogły być wykazane w inny sposób, tak przy pomocy pisemnych środków dowodowych pochodzących od pracodawcy, czy też nawet dowodów pośrednich, nie wyłączając zeznań świadków. W postępowaniu dowodowym potwierdzającym okresy zatrudnienia w postępowaniu przed organem rentowym dowodem jest tylko to, co prawo za dowód uznaje i jako dowód dopuszcza. Takie ograniczenia nie występują natomiast w procedurze cywilnej, w której okoliczności sporne mogą być wykazywane wszelkimi dowodami (por. postanowienie Sądu Najwyższego – Izba Pracy z dnia 11 stycznia 2018 roku, II UK 94/17) W postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości mogą być udawadniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego. Ograniczenia dowodowe dotyczą wyłącznie postępowania przed organami (por. wyrok Sądu Okręgowego w Kaliszu z dnia 6 grudnia 2013 roku, V U 980/13). Również Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 5 czerwca 2018 roku (III AUa 600/17, Lex nr. 2537582) podkreślił, iż „W postępowaniu sądowym okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być dowodzone wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego, gdyż ograniczenia dowodowe zawarte w rozporządzeniu w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe dotyczą wyłącznie postępowania przed tymi organami. Nie mają więc zastosowania w postępowaniu sądowym, opartym na zasadzie swobodnej oceny dowodów.”.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy w sposób nie budzący wątpliwości Sądu potwierdza, iż W. J. w całym okresie od dnia 1 marca 1973 roku do dnia 31 grudnia 1973 roku był zatrudniony na podstawie stosunku pracy w (...) w M.. Okoliczność ta wynika przede wszystkim zarówno z dowodów z dokumentów w postaci umowy o pracę, co do

autentyczności którego brak było umotywowanych zarzutów, jak i wskazanych wyżej zeznań świadków i samego odwołującego się. Mając na uwadze powyższe unormowania, stosownie do art. 477⁽¹⁴⁾ § 2 k.p.c. zaskarżona decyzja podlegała zmianie w zakresie dotyczącym uwzględnienia jako okresu składkowego okresu zatrudnienia W. J. w (...) w M. od dnia 1 marca 1973 roku do dnia 31 grudnia 1973 roku w zakresie zarówno przy ustalaniu wysokości kapitału początkowego i wysokości emerytury o czym orzeczono w punkcie 1 wyroku

W zakresie okresu składkowego odwołującego odnośnie zatrudnienia odwołującego w P.H.U (...) Z. K. (1) i w zakresie okresu składkowego odwołującego wynikającego z prowadzenia przez niego pozarolniczej działalności gospodarczej wobec cofnięcia odwołania w tym zakresie Sąd umorzył postępowanie, co znalazło odzwierciedlenie w punkcie 2 wyroku. O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z art. 100 k.p.c.

Sędzia Stanisław Pilarczyk